

İzmir İli İçin Turizmin Yeri ve Geliştirme Önerileri

Doç. Dr. İge PIRNAR

Dokuz Eylül Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, İZMİR

ÖZET

Çalışma İzmir ilinin turizm yönetimi ve turizm uygulamalarına ilişkin literatür taramasından oluşmaktadır. Makalede İzmir ilinin turizm arzuna ilişkin şimdiki durum analiz edilmekte ve geliştirmek için alternatif çözüm önerileri getirilmektedir. Çalışmanın ilk kısmında şehrin turizm arzı ve talebi incelenmektedir. İzmir'in turizm talebini geliştirmeye yönelik yaklaşımlar ve öneriler çalışmanın ikinci kısmında yer almaktadır.

Dünyanın en güzel şehirlerinden biri olan İzmir, turizm sektöründen hak ettiği gelir ve önemi sağlayamamaktadır. İzmir şehrinin kendine özgü bir tarihi, doğal ve kültürel turistik çekiciliği bulunmaktadır ve stratejik planlama ve alternatif turizm uygulamaları ile İzmir'e olan turizm talebini arttırmak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: İzmir, Turizm, Alternatif Turizm, Turizmin Geliştirilmesi

The Importance of Tourism For İzmir and Suggestions For Development

ABSTRACT

The paper is a literature review, which consists of tourism management and tourism applications of İzmir. It analyzes the current situation, and brings alternative solutions to improve it. First part of the paper analyzes the current tourism supply and demand of the city. The possible improvement patterns of tourism demand of İzmir and suggestions are presented in the last part of the paper.

As one of the most beautiful cities in the world, it seems like İzmir can not receive the revenues and importance it deserves from tourism industry. İzmir has a unique history, has many natural and cultural attractions and with the help of strategic planning and implementation of alternative tourism types and clever management, it is possible to increase the tourism demand for İzmir.

Key words: İzmir, Turizm, Alternatif Turizm, Turizmin Geliştirilmesi

Giriş

Turizm sektörü, Batı'da petrokimya endüstrisinden sonra en büyük ikinci sektör konumunda olup (Köletavitoğlu, 1998:46) dünyada ise, genelde ilk üç büyük sektör arasında yer almaktadır. Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelerde için ekonomik ve sosyal kalkınmanın destekleyici sektörü olan turizm, çağımızın uluslararası düzeydeki en büyük sosyo ekonomik olayıdır.

Bu sektörün klasik üç ayağına, (deniz, güneş ve kuma) ilave olarak son yıllarda dağ, göl, nehir, mağara, kırsal alanlar, ormanlar, yaylalar, termal sular gibi diğer doğal kaynaklar, tarihi ve kültürel varlıklar da turizmin önemli verileri olmuştur. Yurdumuzda doğa güzelliklerinin buldukları yerlerde dünya standartlarında tesisler yapılarak turizmin geliştirilmesine çalışılmıştır.

Turizmin geliştirilmesi için bütün unsurlara sahip İzmir, gerek turizm gelirleri, gerek İzmir'i ziyaret eden turist sayısı açısından olabileceğinin çok altında bulunmaktadır. Bu nedenle, çalışmada İzmir'in turizm açısından genel

durumunun yanı sıra kuvvetli ve zayıf yönleri incelenerek turizm potansiyelinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunulacaktır.

I - Turizmin İzmir İli İçin Önemi ve İl Ekonomisindeki Yeri

A - İzmir'in Turistik Tarihçesi

İzmir, M.Ö. 9. yüzyıldan Roma devrinin sonuna kadar bilimin ve kültürün ilk taşlarının yontulduğu bir bölgenin simgesi olarak belirmiştir. (Aksoy, 2000:20). Tarihin ilk dönemlerinden beri onlarca uygarlığı konuk etmiş "Ege'nin İncisi" İzmir, bugün de ekonomik ve sosyal alanda Türkiye'nin en önemli metropollerinden birisi olma konumunu sürdürmektedir*(1). Bugün, Türkiye'nin batısında Ege Bölgesi'nin en büyük, ülkemizin de 3. büyük ilidir.

İlk İzmir'i kuranların M.Ö. 3000'de Tunç Çağını yaşayan ve Bayraklı'da oturan bir halk olduğu yapılan kazılar sonunda anlaşılmıştır. Ancak, çok daha eski dönemlere, örneğin Yontma Taş devrine uzanan bazı ilkel yerleşmelerin belirtileri de İzmir civarında kendini göstermektedir (Aksoy, 2000:21). İzmir tarihi başlıca dört büyük dönem gösterir. 1- Eski İzmir (M.Ö. 3000 - 300) 2- Helenistik Roma ve Bizans Dönemi (M.Ö. 300 - M.S. 1071), 3 - Selçuklu ve Osmanlı Dönemleri (M.S. 1071 - 1923), 4- Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar (1). Geçmişte birçok uygarlığın hüküm sürdüğü İzmir şehri 16.yüzyıldan itibaren Akdeniz ve dünya ticaretinde önemli bir yer edinmeye başlamıştır. Cumhuriyetin ilanıyla beraber modern bir kent olma yolunda giren İzmir şehri her geçen gün bu özelliğini geliştirmektedir (2).

B – İzmir'in Turistik İlgili Özellikleri

Girintili ve çıkıntılı kıyı bandı ile İzmir ve çevresi, doğal olarak sayısız güzellikte koy ve plaj oluşturmaktadır. Gümüldür, Özdere, Foça, Karaburun, Çeşme sahil ve plajları İzmir için turistik önem taşımaktadır (Turizm İl müdürlüğü, 2000:10). Kuzeyde Baba Burnu'ndan başlayarak, güneyde Karaağaç Limanı'na kadar uzanan 2400 km.lik sahil şeridi sahip olduğu özellikler bakımından zengin rekreasyon imkanları ile değişik turistik aktivite imkanları sunmaktadır. İzmir ve çevresinde çok sayıda kaplıca ve şifalı içme bulunmaktadır (Karamete 1994:19). Ülkemizin turizm potansiyeli yalnız yerüstü doğa veya ören yeri güzelliklerinde değil; aynı zamanda jeotermal enerji temini yanında insan sağlığı için çok önemli sonsuz bir doğal servet olan ve yeraltında bulunan termal sularda da vardır. Bu şifalı sular aynı zamanda gerçek bir doğal ilaç olup buldukları ülke halkı için büyük bir ekonomik değerdir (3). Türkiye'de turizm açısından değer taşıyan 229 termal ve içme suyu kaynağından 81 tanesi Ege Bölgesi'ndedir(2). Bu kaynakların 59 adedi İzmir, Denizli, Aydın, Manisa ve Balıkesir il sınırları içerisindedir. İzmir ve çevresi, güneş-deniz turizmi olanaklarını sunan Çeşme, Alaçatı, Karaburun, Urla, Foça ve Selçuk gibi beldelerin yanı sıra eko-turizm imkanlarına sahip Çatalkaya mevki, İzmir Kuş Cenneti, İnciraltı Sahilleri, Buca Kaynaklar ormanlık alanları gibi yerlere sahiptir (2). Çeşme, kara,deniz,hava ulaşımı açısından dünya standartlarını taşıyan ayrıca

* İnternet kaynakları sıra sayıları ile gösterilmektedir, detayları kaynakçada bulunmaktadır.

deniz kıyısındaki harika konumu ve iklim koşulları ile en uygun yerdir. Son yıllarda giderek önemi anlaşılan thalassotherapy tedavisinde belki de dünya üzerinde en önde gelebilecek yer de burasıdır (3).

İzmir, yat turizmi bakımından da önemli bir potansiyele sahiptir. Alsancak Limanı, Pasaport Limanı, Dikili Limanı, Çeşme Limanı, Çeşme Altın Yunus limanı, Dalyan Marinası, Alaçatı İskelesi, Urla İskelesi ve Seferihisar-Sığacık Yat Yanaşma Yeri yat turizmine olanak veren önemli yatırımlardandır. İzmir, ayrıca kruvaziyer turizmine ve mavi yolculuğu da uygun bir ildir (Turizm İl Müdürlüğü, 2000:67-69). Özellikle Akdeniz Havzası'ndaki en temiz denize sahip olması, yelkenli seyire imkan veren uygun rüzgarları, birbirine yakın konumdaki çok sayıda korunaklı koyları, kendine has tarihi ve doğal güzellikleri, kuzeyden güneye doğru indikçe orman ile denizin bütünleşmesi ve deniz mevsimindeki iklim özellikleri nedeniyle İzmir bölgesi yerli ve yabancı yatçılar tarafından yoğun olarak tercih edilmektedir (2).

Tarihi kalıntılar bakımından Ege ve Türkiye'nin, sekiz ili içerisinde de İzmir ilk sırayı almaktadır (Köksal, 1994:57). Şehirde Osmanlı mimarisinin en güzel örneklerinden sayılan Hisar Camii, Kültürpark Arkeoloji Müzesi, Atatürk Müzesi, İzmir Arkeoloji Müzesi önemli kültürel birimlerdir. İzmir ve çevresinde tarihi kalıntıların en önemlileri; Efes, Meryem Ana Evi ve Bergama yıkıntılarıdır. İzmir Türkiye turizminin önemli merkezlerinden birisidir. İzmir, sahip olduğu ticaret hacminin etkisiyle "iş turizmi", sahip olduğu çekim güçleri nedeniyle "dinlenme ve eğlence turizmi" ve biraz da "alışveriş turizmi"nin etkisindedir. Ancak son yıllarda bilhassa turizmi 12 aya yaymak amacı ile değişik arayışlar görülmektedir (2).

İzmir ili sınırları içerisinde verimli, bereketli ovalar ve geniş yaylalar yer almaktadır (Aksoy:2000:66). Kıyı çizgisine dikey durumda uzanan sıra dağlar, deniz etkisini ilin en uzak yerlerine kadar ulaşmasını sağlamaktadır. İzmir; kıyıları ve denizi, dağları, yaylaları, termal suları, kızıl çam ve makilerden oluşan ormanları, Ege'ye özgü tarımsal ürünleri ve yumuşak iklimi ile doğaya uyumlu turizm türlerini ve rekreasyonel aktiviteleri için son derece uygundur. Bugüne kadar Ege Denizi kenarındaki turistik ilçeleri, Efes, Meryem Ana Evi ve Bergama gibi tarihsel-kültürel değerleriyle tanınan ancak, kıyı gerisindeki yerel kültürel zenginlikleri arka planda kalan İzmir, sahip olduğu zengin turistik potansiyelin sadece küçük bir bölümünü kullanmaktadır (4).

• 1931 yılında faaliyete geçen İzmir Enternasyonal Fuarı, 1934 yılında yabancı devletlerinde katılması ile uluslararası bir nitelik kazanmıştır (Köksal 1994:60). Şehrin merkezinde bulunan 150.000 m²lik yeşil Kültürpark alanında fuarcılık organizasyonlarının yanı sıra kültürel ve sanatsal aktivitelere de ev sahipliği yapılmaktadır. İzmir'de kentsel hizmetlerin yanı sıra diğer turizm faaliyetlerindeki çeşitlenmeler ve gelişmişlik düzeyi İzmir'de kongre turizminin gelişmesine uygun ortam yaratmaktadır.

C- İzmir'in Turizm Kapasitesi ve Turizm Göstergeleri

İzmir'de 8 adet 5 yıldızlı, 19 adet 4 yıldızlı, 33 adet 3 yıldızlı, 34 adet 2 yıldızlı ve 4 adet de tek yıldızlı otel bulunmaktadır. İzmir Valiliği'nin hazırladığı İzmir broşürüne göre ildeki yatak kapasitesi şöyledir:

Tablo 1- İzmir İli Turizm Yatak Kapasitesi

Turizm İşletme Belgeli Tesis Sayısı	130
Turizm İşletme Belgeli Yatak Sayısı	22 461
Turizm Yatırım Belgeli Tesis Sayısı	51
Turizm Yatırım Belgeli Yatak Sayısı	12 254
Belediye Belgeli Tesis Sayısı	516
Belediye Belgeli Yatak Sayısı	20 855

Kaynak : İzmir Valiliği, <http://www.izmir.gov.tr/izmirhakkinda/index.htm>

Tablo 2 - Turizm İşletme Belgeli Yeme-İçme Tesisleri

Toplam	102
Restoran	77
Kafeterya	5
Bar	3
Müstakil Eğlence Yeri	17

Kaynak : İzmir Valiliği, <http://www.izmir.gov.tr/izmirhakkinda/index.htm>

Tablo 1 ve Tablo 2'de görüldüğü gibi, Turizm İşletme Belgeli 130 tesiste 22 bin 461, Turizm Yatırım Belgeli 51 tesiste 12 bin 254, Belediye Belgeli 516 tesiste ise 20 bin 855 yatak bulunmaktadır. Ayrıca, İzmir'de toplam 292 seyahat acentesi ve 77 restoran faaliyet göstermektedir (5).

İzmir'in Türkiye turizm pastasından aldığı payı incelersek, oranın 1982'de % 8'lerde olduğunu, 1988, 1989 yıllarında en tepe olarak %11-12'lerde olduğunu, Körfez Krizini takip eden yıllarda sürekli düştüğünü görebiliriz. Son 5 yıldır İzmir'in Türkiye turizminden aldığı pay %5'lerdedir. Kriz döneminde de büyüeyebilen Antalya'ya karşın, İzmir'in de turizmini, geliştiremediği ve krize karşı kullanılabilecek turizm ürününden yeterince yararlanamadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3 - İzmir'in Turizmde Türkiye'deki Yeri

	İzmir	Türkiye Geneli	in Payı (%)
Turizm İş.Belgeli Tesis Sayısı	130	1 933	
Turizm İşl. Belgeli Yatak Sayısı	461	313 298	
Turizm Yatırım Bel. Tesis Sayısı	51	1 402	

Kaynak : İzmir Valiliği, <http://www.izmir.gov.tr/izmirhakkinda/index.htm>

Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında tesis ve yatak sayısı olarak da İzmir'in genel olarak geri kaldığını görmekteyiz. Yeni yatırımların İzmir'e

gelmesini engelleyen doluluk oranlarının düşüklüğünün başlıca nedenleri arasında; sezon sorunu, geceleme sayısının azlığı ve alternatif turizm çeşitlerinin yaygın kullanılmaması sayılabilir.

Tablo 4 – İzmir İli Konaklama ve Gecelemeler

	İzmir	Türkiye Geneli	İzmir'in Payı (%)
Yabancı Konaklama	434 792	8 778 165	5
Yabancı Geceleme	1 429 732	36 368 500	4
Ortalama Kalış Süresi	3.3	-	-

Kaynak : İzmir Valiliği, <http://www.izmir.gov.tr/izmirhakkinda/index.htm>

Tablo 4'den de görüldüğü gibi, İzmir'de yabancı geceleme ve turistlerin ortalama kalış süresi de oldukça kısadır. Bu oranlar da potansiyelin altındadır ve turizmin bölge de geliştirilmesi ile artırılabilir.

Tablo 5 – İzmir İli ve İlçelerinde Belediye Belgeli Konaklama İstatistikleri (2003)

İLÇELER	KONAKLAYAN KİŞİ SAYISI			GECELEME SAYISI		
	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM
TOPLAM - Total	71 639	358 997	430 636	211 641	547 524	759 165
KARŞIYAKA	967	10 027	10 994	2 376	16 055	18 431
KONAK	30 981	154 611	185 592	78 195	220 548	298 743
BERGAMA	683	15 630	16 313	1 533	24 884	26 417
ÇEŞME	8 393	47 749	56 142	38 557	84 779	123 336
DİKİLİ	2 916	8 115	11 031	8 041	14 980	23 021
FOÇA	8 259	18 917	27 176	31 965	41 717	73 682
KARABURUN	3 126	11 592	14 718	6 551	14 318	20 869
SEFERİHİSAR	1 015	6 501	7 516	1 620	8 089	9 709
SELÇUK	5 400	11 997	17 397	21 974	13 429	35 403
DİĞER- Others	9 899	73 858	83 757	20 829	108 725	129 554

Kaynak:T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı,
http://www.kulturturizm.gov.tr/portal/istatistik_tr.asp?dir=%DDstatistikler%2FKonaklama+Istatistikleri+%28Isletme+Belgeli%29

Tablo 6 – İzmir İli ve İlçelerinde Turizm İşletme Belgeli Konaklama İstatistikleri (2003)

İZMİR	KONAKLAYAN KİŞİ SAYISI			GECELEME SAYISI		
	Konaklayan	Kişi Sayısı		Konaklayan	Kişi Sayısı	
İlçeler	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam
Bornova	340	14 378	14 718	1 314	22 118	23 432
Konak	90 992	334 785	425 777	192 243	542 763	735 006
Aliağa	397	4 838	5 235	976	10 137	11 113
Bergama	12 108	6 752	18 860	14 516	7 999	22 515
Çeşme	34 275	96 918	131 193	215 051	252 602	467 653
Dikili	20 171	12 887	33 058	24 686	16 421	41 107
Foça	28 862	26 101	54 963	94 790	73 311	168 101
Karaburun	17 012	7 813	24 825	33 041	14 603	47 644
Menderes	44 377	15 775	60 152	348 453	49 358	397 811
Ödemiş	42	5 561	5 603	135	6 574	6 709
Seferihisar	19 557	3 950	23 507	101 545	9 464	111 009
Selçuk	77 086	34 251	111 337	364 470	89 213	453 683
Torbali	134	8 454	8 588	423	13 447	13 870
Urla	2 344	861	3 205	6 493	5 519	12 012
Gaziemir	178	12 297	12 475	619	19 558	20 177
Balçova	30 630	39 095	69 725	53 704	75 430	129 134
Toplam	378 505	624 716	1 003 221	1 452 459	1 208 517	2 660 976

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı,
http://www.kulturturizm.gov.tr/portal/istatistik_tr.asp?dir=%DDstatistikler%2FKonaklama+Istatistikleri+%28Isletme+Belgeli%29

Tablo 5 ve tablo 6'dan da görülebileceği gibi 2003 yılında İzmir ili ve ilçelerinde belediye belgeli ve turizm işletme belgeli konaklama tesislerinde konaklamalar en çok Konak ilçesinde gerçekleşmiştir. Çeşme, Foça ve Selçuk gibi turizmin çok geliştiği ilçeler Konak ilçesini takip etmektedir.

Tablo 7- 2000 ve 2001 Yıllarında İzmir İline Giriş Yapan Yabancıların Taşıt Araçlarına Göre Dağılımı Ve Karşılaştırılmalı Oranları

	2000	2001	% DEĞİŞİM ORANI
HAVAYOLU	:432.085	563.279	30.36
DENİZYOLU	: 49.617	57.211	15.30
TOPLAM	: 481.702	620.490	20.81

Kaynak: Turizm Şube Müdürlüğü, İzmir İlinin Turizm Envanteri,
http://www.izmirpolis.gov.tr/hakkimizda/birimler/turizm_envanter1.asp

Turizm zenginliklerinin yanı sıra, turizmin en önemli altyapılarından olan ulaşım bakımından da İzmir, önemli olanaklara sahiptir. İzmir ilinin durumu ve yeri, yollar bakımından da değer taşımaktadır (Aksoy, 2000:66). Alsancak, Çeşme ve Dikili denizyolu giriş kapıları, Adnan Menderes havalimanı, İzmir-Çeşme otoyolu, Aydın-Selçuk-İzmir otoyolu, Çanakkale-Bergama- İzmir otoyolu İzmir'in uğrak yeri olmasına oldukça katkı sağlamaktadır (Karamete, 1994:20). Yine Tablo 7'de sunulan 2000/ 2001 değişim verilerine göre havayollarındaki artışın %30 denizyolları ile girişin ise sadece %15 artış olduğunu göstermektedir ki bu da deniz yollarından gerektiğince yararlanılmadığını göstermektedir. Gerçekten İzmir limanı da kapasitesinin altında kullanılmaktadır(6).

Tablo 8 - 2000 ve 2001 Yıllarında İzmir İline En Çok Turist Gönderen İlk Üç Ülke Vatandaşlarının Ükelere ve Yıllara Göre Dağılımı Ve Karşılaştırılmalı Oranları

<u>ORANI</u>	<u>2000</u>	<u>2001</u>	<u>% DEĞİŞİM</u>
ALMANYA :	116.022	164.028	41.37
FRANSA :	99.628	127.826	28.30
İNGİLTERE :	60.436	64.446	6.63

Kaynak: Turizm Şube Müdürlüğü, İzmir İlinin Turizm Envanteri,
http://www.izmirpolis.gov.tr/hakkimizda/birimler/turizm_envanter1.asp

Tablo 8'den görüldüğü gibi İzmir'e öncelikle Almanya, Fransa ve İngiltere'den turist gelmektedir. 2000-2001 İzmir İli Envanter kayıtlarına göre değişim % 40 olarak en olumlu Almanlarda, daha sonra %29 ile Fransızlardadır. İngilizlerde ki artış % 6 ile sınırlıdır.

Bir turizm kenti olarak gecelik konaklamalarda da İzmir başı çekmemektedir. Tablo 9'da Türkiye'ye gelen ziyaretçilerin konaklama için seçtikleri iller görülmektedir.

Tablo 9 - Ziyaretçiler Milliyetlerine Göre Hangi İllerde Konaklama Yapıyorlar					
Oran %	Antalya	Muğla	İstanbul	Aydın	İzmir
Alman	61,1	21,1	5,4		3,1
	İstanbul	Antalya	Kapadokya	Nevşehir	İzmir
ABD	36,1	133	9,2	8,9	6,7
	Muğla	Antalya	Aydın	İstanbul	İzmir
İngiliz	54,8	13,7	12,3	9,6	5,1
	Antalya	İstanbul	Muğla	Ankara	Aydın
Bdtli	59,3	24,3	4,6	3,7	3
	İstanbul	Aydın	Muğla	Antalya	İzmir
Fransız	19,2	17,3	13,3	13,2	11,9
	İstanbul	Antalya	Kapadokya	Nevşehir	İzmir
İtalyan	28,7	22,8	9,7	9,5	9,3
	Antalya	Muğla	İstanbul	İzmir	Ankara
Avusturyalı	69,4	23,8	4,1	0,9	0,3
	İstanbul	Aydın	Antalya	İzmir	Bursa
Bulgar	50,9	14,3	9	4,2	3,2
	İstanbul	Antalya	Aydın	Muğla	Ankara
Romen	29	18,3	13,4	8,9	7,9
	İstanbul	Nevşehir	Kapadokya	Çanakkale	İzmir
Japon	26,8	17,2	17	10,2	7,9
	Antalya	Muğla	İzmir	İstanbul	Aydın
İskandinav	31,6	29,5	21,7	11	1,6
Kaynak : (7) Turizm Bakanlığı Konaklama İstatistikleri Bülteni					

Tablodan da görüldüğü gibi değişik ülke ziyaretçileri tarafından İzmir genellikle 4. veya 5. sırada tercih edilmektedir. Antalya ve İstanbul'un, destinasyon pazarlamasında önemli adımlar attığı, stratejik tanıtımda başarılı olduğu ve sürekli geliştirmeye yönelik çalışmalar yaptığı düşünülürse ilk sıralarda olmaları anlaşılabilir bir durumdur. Fakat, tablo 9'da da görüldüğü gibi Muğla, Aydın ve Kapadokya'nın pek çok yabancı turist grubu tarafından İzmir'den daha fazla ziyaret edilmesi, İzmir'in tanıtım sorunları bulunduğunu ve sunduğu turistik hizmetlerin eksikliği olduğunu göstermektedir.

II – İzmir İli Turizm Arzı

A -İzmir İli Turizm Arzının Kuvvetli ve Zayıf Yönlerinin Analizi

İzmir ilinin turizm potansiyeli, turistik arz kapasitesi ve turizm ile ilgili olumlu ve olumsuz veya güçlü ve zayıf yönleri şöyledir:

Kuvvetli Yönler:

- Coğrafi konumu turizme ve farklı turizm çeşitlerine uygundur (8).

- İlin iklim koşulları 12 ay turizme uygundur.
- Aslında geliştirilebilir ama kısa süreli planlama için nitelik ve nicelik itibariyle yeterli düzeydeki konaklama tesislerine sahiptir.
- İzmir inanç, termal, yayla, dağ, golf vb. turizm çeşitliliğine sahiptir (8)
- Bölgenin tarihi ve kültürel varlıkları miktar ve kalite olarak yeterlidir.
- İzmir Kuş Cenneti ulusal olduğu kadar uluslararası önemi olan yurdumuzun sayılı sulak alanlarından biridir. 1982 yılından beri ornitologlar tarafından sahada 205 tür kuş saptanmıştır (9).
- Geliştirilmesi şartı ile İzmir kültürel faaliyetleri ve sanat etkinliklerine müsaittir.
- Bölgede turizme elverişli bir çok sahil ve plaj vardır.
- Ege Bölgesi'ne bağlantılı olarak İzmir, yat turizmi bakımından önemli bir potansiyele sahiptir.
- Kongre turizmi, av turizmi ve sağlık turizmi planlı uygulanırsa geliştirilebilir yapıya sahiptir.
- Çeşme Jeotermal 2001 Projesi (jeotermal enerjinin kullanımıyla eğlence-sağlık-spor bileşenleri ile iç ve dış turizm potansiyeli gelişmeyi sürdürmesi ile planlanan, hem yerel hem ulusal etkileşimi olan bir projedir), tedavi merkezi projesi, Kemeraltı, Agora ve Kadifekale'nin modernizasyonu, teknopark gibi son derece önemli projeler üretilmektedir(3).
- Almanya, Fransa, İngiltere, İspanya, Portekiz'in yani sıra İskandinav ülkelerini kapsayan bir araştırmada, Avrupa'da, Türkiye'nin de pay alabileceği wellness turizmi için 3 milyar dolarlık pazar potansiyeli olduğu belirlenmiştir. İzmir'deki konaklama tesisleri geliştirilerek ve termal sular etkin olarak kullanılarak bu pazardan pay almak mümkündür(10).
- Kırsal turizm kapsamında Şirince, İzmir turizminde hatta Ege Bölgesi'nde en tanınmış örneklerdendir. Şirince köyünün doğal ortam özellikleri ve kırsal turizmi uygunluğu önemli bir olumlu faktördür (Soykan, 2001:154).
- İzmir kentsel alanının 2015 yılına kadar olan içme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyacını karşılamak üzere bölgenin su potansiyelinin en fazla fayda sağlayacak şekilde geliştirilerek değerlendirilmesi ve iletim hattı, arıtma tesisinin yapılması ve bunlara paralel olarak şehir içi dağıtım şebekesinin yenilenmesi ve genişletilmesi çalışmaları devam etmektedir (11).
- İzmir'de yeşil alanı arttırmak amacıyla yeşil kuşak çalışmaları tüm hızı ile sürdürülmektedir (11).

Zayıf Yönler:

- İzmir'de fiziki ve beşeri altyapı noksanlığı bulunmaktadır (8).
- İzmir Batı Avrupa, ABD ve Japonya gibi ekonomik olarak gelişmiş turist pazarlarına mesafe olarak uzaktır (8).
- İzmir'de kentsel alanların aşırı ve kontrolsüz büyümesi ile ortaya çıkan çevre sorunları bulunmaktadır. Bunlar; İçme ve kullanma suyu sorunu, Atık su sorunu, Hava kirliliği sorunu, Toprak ve orman sorunları, Katı atık sorunu, Gürültü kirliliği ve Ulaşım sorunudur (4).

- İzmir'den dış hat uçak sefer sayısı, İstanbul ve Antalya'ya kıyasla oldukça azdır (12). Bu konuda çalışmalar yapılmaktadır. Eskiye kıyasla dış hat seferleri artmasına rağmen yine de yeterli değildir.
- Adnan Menderes havalimanı ücretleri uçak sayısının ve konma sayısının azlığına rağmen yüksektir.
- Türkiye'nin genel sorunu olan turizm konusunda nitelikli eleman eksikliği İzmir'de de bulunmaktadır.
- İkliminin uygunluğuyla, sahip olduğu doğal ve kültürel zenginlikleri ile, sağlık ve ulaşım olanakları ile, İzmir 3. yaş turizminin de gerekli tanıtım çabaları ile geliştirilmesi mümkündür (Karamete, 1994:20).
- Seyahat acentesi sayısı yeterli olsa da kongre, sağlık, termal gibi özel turizm çeşitleri ile ilgilenen ihtisaslaşmış seyahat acenteleri az sayıdadır.
- İzmir halkı dahi İzmir'in tarihi ve turistik değerlerine karşı giderek duyarsızlaşmaktadır. Toplumda turizm bilinci yerleşmemiştir.
- Turizmin kent ekonomisi içindeki yeri % 3'lerde kalmaktadır. Sıralama olarak Antalya, Muğla, Nevşehir, Aydın, Denizli, Ağrı, İstanbul, Amasya gibi bir çok şehirden sonra gelmektedir.
- Körfez kenti olmasına karşın, deniz ulaşımından yeterince yararlanılamamaktadır.
- Tarihi ve kültürel yapıların restorasyon çalışmalarının yeterince yapılmamaktadır.
- Turistik tesislerin doluluk oranlarının her geçen gün düşmektedir. Yıllık turizm gelirleri ve şehrin toplam Türkiye turizm pastasından aldığı pay azalmaktadır.
- Uluslararası kongrelere ev sahipliği yapmak için yüksek kapasiteli kongre salonları bulunmamaktadır (İTO, 1996:7). Şehirde İstanbul'daki Lütfi Kırdar veya Antalya'da ki Cam Piramit gibi kongre merkezine ihtiyaç vardır.
- Destinasyon ve bölge tanıtımı yeterli değildir. İstanbul 1994, Antalya ise 1997 tarihinden itibaren destinasyon pazarlaması uygulayarak imaj ve tanıtım çabalarını bu yönde yaparken, İzmir'de halen bu yönde yeterli proje yapılamamaktadır.
- Bilhassa yaz aylarında şehirde yoğun olarak görüntü ve gürültü kirliliği bulunmaktadır (13).
- Yat inşaa edecek ve dünyaya pazarlayacak olanaklar ortadayken böyle bir sanayi İzmir'de mevcut değildir. Kruvaziyer turizminden gerektiği şekilde yararlanabilecek bir kruvaziyer terminali ve tanıtımı da mevcut bulunmamaktadır (14).
- İzmir iline özgü turizm politikası bulunmamaktadır.
- Konaklama tesislerinde tutarlı bir fiyat politikası izlenmemektedir.
- İzmir'de kentsel turizmin geliştirilmesine yönelik çekim merkezleri ve cazibe noktaları sınırlıdır.

B - İzmir İlinin Turizm Arzının Gelişmesine İlişkin Öneriler

- İzmir ilindeki mevcut olan oteller farklı turizm ürünleri için yetersiz kalmaktadır. Kongre ve spor turizmine yönelik tesisler kurulmalıdır. Ayrıca 2 ve 3 yıldızlı otellerin standartları yükseltilmelidir.
- Turizm pazarlaması konusunda dünyadaki gelişmelere paralel olarak "global düşünce-bölgesel yaklaşım" ilkesinin benimsenmelidir.
- İl turizminin en önemli çıkış noktası olan turizm alanlarında çeşitlendirmeye gidilmeli, böylece turizm 12 aya yayılmalıdır (15). Bu konuda, termal, kongre, sağlık ve inanç turizminin en güçlü potansiyeli olan dallar olarak üzerinde durulması gerekmektedir.
- Şirince köyü, İzmir ve Ege Bölgesi için son derece önemli bir kırsal turizm projesidir. Şirince bir çok köyün turizm açılma bilincinin uyanmasına yardımcı olduğu gibi , uygun geliştirilire yakın yıllarda İzmir çevresinde pek çok köyün turizmle ilgilenmesine yol açabilecek kapasitedir (Soykan, 2001:154).
- Termal turizm tesislerinin uluslararası standartlara uyumlaştırılması önemli bir konudur. Bu bağlamda sağlık ve termal turizmin Çeşme-Seferihisar-Doğanbey'de geliştirilebilir (8).
- Çeşme-Alaçatı bölgesinde rüzgar sörfü turizmine işlerlik kazandırılması önemlidir (8).
- İzmir iline kentin özelliklerine ve turizmde cazibesine yönelik imaj kazandırılmalıdır (12).
- Kış turizminin geliştirilmesi amacıyla Ödemiş-Bozdağ bölgesine yönelik projeye işlerlik kazandırılması önemlidir (8).
- Bölgedeki turistik işletmelerde çalışan personelin eğitimden geçirilip sertifikalandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda kalite geliştirme ve toplam kalite yönetimi uygulamalarına geçmek faydalı olabilir.
- Önemli bir turizm merkezi olan Selçuk-Pamucak yöresinin yatırım programına alınması önemlidir.
- Turizm Bakanlığı'nın İzmir'e tahsis ettiği ve turistlerin İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, İspanyolca olarak 5 ayrı dilde bilgiye ulaşabilecekleri 2 tane kiosk adı verilen bilgi bankası makinesinin sayısının artırılması ve etkinleştirilmesi gerekmektedir.
- İl'de uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapacak bir kongre merkezi inşa edilmelidir.
- İzmir ili turizm hareketlerinde önemli yer tutan kara ve deniz avcılığının yanı sıra su altı avcılığına da önem verilmelidir (Köksal, 1994:60).
- İleri teknolojiyi yaratma, dışa bağımlılıktan kurtulma ve küresel rekabette marka sahibi olabilmenin şartlarından biri de teknoparklardır. Ülkemizde kurulması planlanan ilk teknopark için seçilen Urla'dır. İzmir bu şansı iyi değerlendirmelidir.
- Bölge turizm envanterinin çıkarılması, bölgenin konumu, stratejik pazar araştırması, turist profili vb. konuların tüm kurum ve kuruluşların bilgi birikimleri

kullanılarak koordineli bir şekilde sürdürülmesi turizmin geliştirilmesi için önerilmektedir (8).

- Seyahat acentelerinin, alternatif tatiller hazırlama konusunda uzmanlaşmasının teşvik edilmesi gerekmektedir.

- Ege denizi turizmini geliştirmek için yat turizmi, mavi yolculuk ve kurvaziyer turizmi tipinde turizm ürününe de ağırlık verilmelidir (14).

- Emniyet makamları ile işbirliği yapılarak turistlerin güvenliği sağlanmalıdır.

- Türkiye, gerek AB ülkeleri ile gerekse özel olarak Almanya ile sürdürdüğü turizm ilişkilerinde turistik kapasite kullanım oranının sınırlarına ulaşmamıştır. Daha kazanabileceği ülke ve turist potansiyeli büyüktür. Bu bağlamda İzmir turizm potansiyeli için özellikle Almanya, İngiltere ve Fransa gibi alım gücü ve dış seyahat oranı yüksek, önemli pazarlara daha iyi ulaşmanın yollarını aramalıdır (17).

- Türkiye'nin öncelik vermesi gereken konulardan birisi, Avrupa Birliği ile yürütülen temaslarda turizmin ticari işbirliği kapsamında ele alınmasının ve AB'nin turizme dönük doğrudan veya dolaylı programlarından faydalanmasının sağlanmasıdır(17).

- İzmir'de uluslararası ihtisas fuarları ve kongrelerin düzenlenmesi teşvik edilmeli, bu bağlamda gerek İzmir'de ihtisas seyahat acentelerinin görev yapması gerekse İzmir ili için yurt dışında kongre planlama ofislerinin görev yapması sağlanmalıdır (18).

- Kültürel ve doğal varlıkların korunması amacıyla her düzeyde eğitim programları oluşturulmalı, koruma kurullarının çalışmasındaki bürokratik engeller yok edilmelidir. Kültür ve Tabiat varlıklarının koruma-kullanma dengesi içinde bir bütün olarak değerlendirilmelidir (13).

- Havalimanının kuzeyden güneye taşınmasının kentte konaklayan turist sayısını azalttığını söyleyen turizmcilerin talebi doğrultusunda Çiğli'nin charter uçaklara açılması sağlanmalıdır.

- İzmir ili konaklama istatistiklerinden de anlaşılacağı gibi İzmir'de gecekalmelerin çoğu yerli turistler tarafından gerçekleşmektedir. Yabancı turistlerin de konaklaması için farklı alternatifler sunulmalıdır. Güzellik ve sağlık turizmi, kongre turizmi ve fuarcılığın geliştirilmesi, buna olanak sağlayabilmektedir.

- Çevre ilçelerdeki konaklama ise yine alternatif turizm çeşitleri sayesinde artabilir. Bozdağ'da dağ ve kış sporları turizmi, trekking, eko turizm, kırsal turizm, sportif turizm; Kozak yaylasında kırsal turizm, Balçova ve Çeşme'de termal turizm geliştirilerek yabancı geceleme sayısı artırılabilir.

- İzmir'in tarihi Kemeraltı Çarşısı'nın yeniden yapılandırılarak, eski günlerine kavuşturulması, Kemeraltı, Agora ve Kadifekale mekanlarının düzenlenerek, bağlantılarının kurulması ve bir disiplin çerçevesinde modernize edilmesine yönelik çalışmalar olumludur. Bu çeşit projelerle şehrin yeniden yapılanması sağlanmalıdır (19).

• Körfez'in çeşitli merkezi noktalarına konumlandırılacak iskele ve hızlı ulaşım imkanı sağlayacak modern deniz taşıtları ile deniz trafiği canlandırılmalıdır. Bu konuda son yıllarda yapılan çalışmalar olumlu olsa da yeterli değildir(19).

• Ege Bölgesi ülkemizde, demiryolu ağı örgüsü en fazla olan bölgedir fakat yıllardır ihmal edilen demiryolları etkin bir şekilde kullanılamamaktadır (13). Demiryolu ve denizyolu kitle ulaşım araçları arasında en güvenli ve en ekonomik ulaşım türüdür. Demiryollarının, turizm sektörümüze canlılık getireceği ve atağa kaldıracığı bilinciyle devamlı ve kararlı biçimde desteklenmeli ve gereken kaynaklar yaratılmalıdır (20). Demiryolları, denizyolları ve havayollarının aralarında koordinasyonu sağlayacak ulaşım tarifeleri düzenlenmelidir.

• İzmir, Manisa ve Aydın çevresinin doğal mağaraları eko-turizm bünyesinde pazarlanmalıdır (16).

• Kentte turizmin yeniden canlanabilmesinin 'cazibe merkezleri'nin yaratılmasına bağlıdır.

• Kuş cennetinde doğal ekosistemde iyileştirme çalışmaları yapılmalı ve özellikle kuşların daha kolay ve çok sayıda üreyebilmeleri için uygun kuluçka alanları oluşturulmalıdır. Tüm ekosistemin değerini ortaya çıkaracak bilimsel çalışmalara destek sağlanmalıdır (9).

Sonuç

İlçeleri ile birlikte her türlü kaynak zenginliğine sahip İzmir'de gelen turist sayısını, turist harcama miktarını, konaklama ve kalış süresini arttırmak amacı ile turistik varlıkların geliştirilmesi ve modernizasyonu, turizm çeşitliliğinin artırılması ve gerekli etkin tanıtımın yapılması önemlidir. İzmir'e tekrar canlılık kazandıracak turizm çeşitlerinin başında; kongre, termal ve sağlık, av, yatçılık, spor, din, 3. yaş ve gençlik turizmi gelmektedir. Turizm ürünü çeşitlendirmesinde planlı olarak bu türlerin gelişimine öncelik vermek faydalı olacaktır.

Kaynakça

Kitap, Makale, Rapor

Aksoy Yaşar (2000), **5000. Yılında İzmir**, 3. Baskı, Ercan Kitabevi, İzmir.

İl Turizm müdürlüğü (2000), **İzmir Turizm Envanteri**, İzmir.

İzmir Ticaret Odası (1996), **İzmir Stratejik Planı** (1996-2002), İzmir.

Karamete Ayla (1994), "Türk turizmde Ege Bölgesinin Yeri ve Önemi", I. Turizm Sempozyumu, 17-18 Kasım 1994, Balçova, İzmir, Tebliğler Kitabı, dokuz Eylül Üniversitesi, Alsancak, İzmir.

Köksal Aydoğan (1994), **Türkiye Turizm Coğrafyası**, Gazi Büro Kitabevi, Ankara.

Köletavitoğlu Tavit (1998), "Turizmin Dünü-Bugünü-Yarını", Gündem Dergisi, Ağustos 1998, TUSİAD Yayınları.

Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri (2003)

Soykan Füsün (2001), "Ege Bölgesi'nden Kırsal Turizme Özgün Bir Örnek: Şirince Köyü", Maltepe Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu Dergisi, 2001/1, Maltepe Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

TÜRSAB İstatistikleri, TÜRSAB, İstanbul
Turizm Bakanlığı, Yıllık Turizm İstatistikleri, Ankara
Turizm Bakanlığı, Konaklama İstatistikleri Bülteni, Ankara

İnternet Kaynakları

- (1) İzmir tarihi, <http://www.sbe.deu.edu.tr/izmirliyiz/%C4%B0zmir%20tarihi/genel1.htm>
- (2) İzmir (2001), <http://www.izto.org.tr/izmir/izmir.html>
- (3) "Termal Projesi Hızla Gelişiyor", <http://www.cesme.gen.tr/aktif/termal.htm>
- (4) "İzmir'e Hoşgeldiniz", İzmir İl Turizm Müdürlüğü - izmirturizm@izmirturizm.gov.tr
- (5) "İzmir Hakkında", İzmir Valiliği, <http://www.izmir.gov.tr/izmirhakkında/index.htm>
- (6) Turizm Şube Müdürlüğü, İzmir İlinin Turizm Envanteri, http://www.izmirpolis.gov.tr/hakimizda/birimler/turizm_envanter1.asp
- (7) "Ziyaretçiler Milliyetlerine Göre En Çok Hangi İllerde Konaklama Yapıyorlar", TÜRSAB İstatistikleri, <http://www.tursab.org.tr/konaklama.htm>
- (8) İzmir Ve Ege Bölgesi Ekonomik- Sosyal Kalkınma Projesi, I. Seminer-Workshop Sonuç Bildirgesi , 23.06.2000, <http://www.izto.org.tr/wokshop/hizmetler.htm>
- (9) SIKI Mehmet, "Sulak Alanlar, İzmir Kuş Cenneti Ve Sorunları", Ege Üniversitesi, İzmir, http://www.turmepe.org.tr/bilgi_havuzu/seminer/mehmetsiki1.htm
- (10) "Güzellik ve sağlık turizmi", 08.12.2002, <http://www.tourismbooking.com/tr/haberler/goster.asp?HaberNo=59>
- (11) Bilgin Hamdi, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Çevre Korunmasına Yönelik Faaliyetleri Nelerdir?, http://Www.Turmepe.Org.Tr/Bilgi_Havuzu/Seminer/Hamgi%20bilgin1.Htm
- (12), "İzmir'de Turizm Tarihe Karışıyor", 29 Mayıs 1999, <http://www.radikal.com.tr/1999/05/29/ekonomi/izmir.html>.
- (13) "İzmir'in Kentleşme - Çevre - Göç Sorunları Ve Çözüm Önerileri Taslak Raporları, Sonuç Bildirgesi Taslağı, "Kentleşme Raporu", http://www.iula-emme.org/yg21/iller/izmir/izmir_rapor1.htm
- (14) "Ege Denizciliğe Sahip Çıkıyor", Türsab Bülteni 41. Sayı, 15 Nisan 2003, <http://www.tursab.org.tr/bulten/41/egedeniz.htm>
- (15) Atilla Nedim, "Termal Turizm ve Çeşme" 19 Şubat 2002, <http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2002/02/19/yazarlar/yazarlar57.html>
- (16) "İzmir, Manisa ve Aydın çevresinin doğal mağaraları", MTA Derleme No: 7586, Ankara, <http://www.mta.gov.tr/magara/tasari.html>.
- (17) Şen Faruk (2000), "Ege Bölgesi ve İzmir'e turizmi geliştirmede öncü rolü", Essen, 13 Ekim 2000, http://www.uni-essen.de/zft/news/mitteilung/tr/2000/t_pm-2000-10-13a.html
- (18) Demirtaş Ekrem (2000), İzmir Ticaret Odası 2000 Bildirgesi, <http://www.izto.org.tr/baskan.html>.
- (19) "İzmir Ekonomisi", <http://www.izto.org.tr/rapor/HBIZEKONOMI.htm>
- (20) "Demiryolları Turizme Canlılık Getirecektir", Türsab Bülteni 39. Sayı, 15 Şubat 2003, <http://www.tursab.org.tr/bulten/39/demiryolu.htm>